

Експериментальна перевірка ефективності методики навчання майбутніх менеджерів туризму професійно орієнтованого англомовного письма в коледжах

О.Ю. Гальченко*

Запорізький національний університет, м. Запоріжжя, Україна

*Corresponding author. E-mail: diversity@meta.ua

Paper received 14.07.15; Accepted for publication 28.07.15.

Анотація. Стаття присвячена опису експериментальної перевірки ефективності методики навчання майбутніх менеджерів туризму професійно орієнтованого англомовного письма в коледжах; визначено складники експериментального дослідження, розглянуто зміст його етапів; проаналізовано результати отриманих експериментальних даних. Формулюється гіпотеза експерименту, наводяться дані перед- та післяекспериментального зрізів. За допомогою методів математичної статистики інтерпретовано результати експерименту, які підтверджують висунуту гіпотезу. Проаналізовано два варіанти розробленої методики та доведено ефективність одного з них.

Ключові слова: експериментальне дослідження, професійно орієнтоване письмо, коледж

Вступ. Актуальність навчання майбутніх менеджерів туризму професійно орієнтованого письма в рамках курсу викладання іноземної мови є на сьогодні поза сумнівом. З методичної точки зору, письмо іноземною мовою, як відповідне комунікативне вміння, є одним з тих видів мовленнєвої діяльності, оволодіння яким передбачено вимогами чинної Програми [4], що вимагає чіткої організації роботи студентів з оволодіння письмом як видом мовленнєвої діяльності.

Короткий огляд публікацій за темою. Навчання англомовного письма в коледжах присвячено роботи І.П. Куревльової [3] та Н.А. Шегай [8]. І.П. Куревльова вважає запорукою ефективного навчання англомовного письма застосування сукупності методів навчання: активних; репродуктивних; евристичних. Питання професійно орієнтованого навчання англійської мови в коледжах розглядається в сучасній методиці у зв'язку з різними професійними сферами: медичною [2], педагогічною [7], технічною [8], економічною [6]. Однак туристичний напрям підготовки у ВНЗ I-II рівня акредитації не виступав предметом методичних досліджень. Це стосується всіх видів МД, в тому числі ПОАМП. На думку методистів, оволодіння англійською мовою професійної сфери в коледжах має проводитися на матеріалі текстів офіційно-ділового стилю та в умовах індивідуального підходу.

Враховуючи зазначене вище, нашою метою є така організація процесу навчання професійно орієнтованого англомовного письма, яка б надавала можливості для актуалізації його комунікативного потенціалу, розкриття якого виробляє автоматизм у використанні мовних засобів та формує правильні мовленнєві стандарти. У зв'язку з цим, було створено методику навчання майбутніх менеджерів туризму професійно орієнтованого англомовного письма, ефективність якої перевірено в процесі експериментального навчання.

Матеріали і методи. Експериментальне навчання здійснювалося з урахуванням основних вимог до проведення методичного експерименту [1; 5]. Його організація та проведення здійснювалось нами відповідно до загальноприйнятих у методиці фаз проведення експерименту: 1) організація; 2) реалізація; 3) констатація результатів; 4) їх інтерпретація.

У ході організації експерименту, на основі теоретичного аналізу проблеми навчання майбутніх менедже-

рів туризму професійно орієнтованого англомовного письма в коледжах, психолого-педагогічних, лінгвістичних та методичних передумов, нами було сформульовано таку гіпотезу: навчання майбутніх менеджерів туризму професійно орієнтованого англомовного письма є ефективнішим за варіантом методики, де інтегративний підхід ґрунтується на активних методах моделювання професійної діяльності, що втілюються у відповідній підсистемі вправ.

Об'єктом експериментальної перевірки методики, відповідно до висунутої гіпотези, був процес навчання професійно орієнтованого англомовного письма на основі використання підсистеми вправ

Необхідною умовою перевірки гіпотези було впровадження під час експериментального навчання двох варіантів методики. До *неварійованих умов* було віднесено: 1) матеріал для навчання професійно орієнтованого англомовного письма; 2) час проведення експериментального навчання; 3) зміст перед- та після експериментальних зрізів; 4) умови проведення експерименту (аудиторне та позааудиторне самостійне навчання); 5) критерії оцінювання рівня володіння писемним мовленням; 6) кількість студентів; 7) експериментатор.

Варійованою умовою навчання стала послідовність використання елементів різних підходів до навчання англомовного письма у відповідності до принципу інтегративності. Перевірка варійованої величини здійснювалась шляхом експериментального навчання за двома розробленими варіантами методики.

За варіантом А (в основі – послідовне чередування елементів різних підходів у відповідності до принципу інтегративності) вправи підготовчого етапу виконувались у такій послідовності: група вправ для підготовки до створення ПТ → група вправ для оволодіння знаннями англомовного туристичного дискурсу.

За варіантом Б (в основі – комплексне застосування елементів різних підходів у відповідності до принципу інтегративності) вправи підготовчого етапу виконувались у послідовності: група вправ для оволодіння знаннями англомовного туристичного дискурсу → група вправ для підготовки до створення ПТ. Наголошуємо, що методика роботи на основному і завершальному етапах у всіх групах була однаковою.

Головною метою експериментального навчання стала перевірка істинності гіпотези в природних умо-

вах, а саме ефективності розробленої методики, зокрема, доцільність використання розробленої системи вправ для навчання майбутніх менеджерів туризму професійно орієнтованого англомовного письма в коледжах, а також порівняння ефективності двох варіантів моделі: А і Б.

Експеримент проводився у першому семестрі 2013-2014 року на базі Економіко-правничого коледжу ДВНЗ «Запорізький національний університет» у двох експериментальних групах (ЕГ-1 – 24 студенти та ЕГ-2 – 25 студентів). Загалом в експериментальному дослідженні взяло участь 49 студентів. Проведене експериментальне дослідження мало наступну структуру:

Таблиця 1. Структура експериментального дослідження

Етапи експерименту	Час і умови проведення	Завдання етапу експерименту
Передекспериментальний зріз	Вересень (1.09.13 – 5.09.13). Аудиторна і позааудиторна робота.	З'ясувати рівень сформованості навичок і розвитку вмінь у ПОАМП; проаналізувати отримані результати.
Експериментальний	Вересень (7.09.13) – грудень (14.12.13). Аудиторна і позааудиторна робота.	З'ясувати ефективність методики навчання ПОАМП; перевірити ефективність розробленої системи вправ.
Післяекспериментальний	Грудень (14.12.13 – 28.12.13). Аудиторна і позааудиторна робота.	Визначити у студентів рівень сформованості англомовних писемних навичок і розвитку вмінь ПОАМП; проаналізувати результати

Характер завдань передекспериментального зрізу зумовлювався загальною метою навчання ПОАМП. Студентам необхідно було виконати завдання зі створення текстів ПОАМП чотирьох жанрів: бланк бронювання/реєстрації, рекламний проект-буклет, презентація туристичної фірми, діловий лист. Доцільність використання в процесі передекспериментального зрізу текстового матеріалу подібного тому, що використовувався в самому експерименті, полягає в можливості простежити динаміку якісних змін процесу навчання професійно орієнтованого англомовного письма.

Для оцінювання рівня сформованості вмінь професійно орієнтованого англомовного письма майбутніх менеджерів туризму було визначено наступні якісні та кількісні критерії. До числа якісних критеріїв ввійшли: змістовність; точність (коректність); якість (відповідність темі); структурність. До числа кількісних було зараховано обсяг.

Максимальною кількістю балів у оцінюванні рівня сформованості компетентності у професійно орієнтованому англомовному письмі є 100, оскільки кредитно-модульна система передбачає оцінювання навчальних досягнень студентів за 100-бальною шкалою. Оцінювання письма за кожним з критеріїв здійснювалося за шкалою: 20 балів – відмінно; 15 балів – добре; 10 балів – задовільно і 5 балів – незадовільно. Для кожного з критеріїв було визначено параметри оцінювання та визначено кількість балів, якою оцінювався кожен з параметрів.

Оскільки об'єктом нашої уваги є студенти коледжу, то практичною метою навчання ІМ є досягнення ними рівня В1+ («ускладненого рубіжного»), що і зумовило вибір параметрів оцінювання за кожним із критеріїв. Розподіл балів за критеріями оцінювання ПОАМП представлено у табл. 2.

Таблиця 2. Розподіл балів за критеріями оцінювання професійно орієнтованого англомовного письма

№	Критерій	Параметри оцінювання	Макс. бал
1	Змістовність	Повнота розкриття теми Досягнення цілей висловлювання Чіткість, логічність і аргументованість викладу	20
2	Коректність	Мовна та мовленнєва коректність тексту Точне використання лексики та пунктуації Дотримання граматичних норм Відсутність помилок, що заважають розумінню	20
3	Якість (відповідність)	Відповідність тексту заданій тематиці Відповідність майбутній професійній діяльності	20
4	Структурність	Чітка композиційна побудова Дотримання вимог оформлення того чи іншого різновиду тексту	20
5	Обсяг	Відповідність кількості речень, що пропонується в завданні	20

Результати та їх обговорення. Передекспериментальний зріз проходив у вересні у аудиторний час. Результати показали, що рівень сформованості навичок і розвитку вмінь ПОАМП був недостатнім. Одночасно це констатувало необхідність застосування інтерактивної методики для навчання ПОАМП, яка б сприяла підвищенню результативності в навчанні.

Аналіз робіт студентів дозволив виділити такі недоліки:

1. Недотримання структури тексту (відсутність однієї чи декількох композиційних частин тексту буклету/презентації/листа; недотримання норм оформлення ділового листа).

2. Переважання ілюстративного матеріалу над текстовим у жанрах рекламного буклету та презентації туристичної фірми.

3. Відсутність вставних слів і фраз, які дозволяють поєднувати частини тексту і вибудовувати логічну послідовність інформації.

4. Відсутність зв'язку між вербальною та невербальною частиною тексту буклету/ презентації. (зображення не співвідносяться з текстом);

5. Наявність граматичних та лексичних помилок (помилки у використанні вищо-часових форм дієслова; відсутність артикля чи неправильне вживання артикля; відсутність підмета тощо).

6. Недотримання обсягу робіт, заявленого у завданні.

Максимальна кількість балів, яку могли отримати студенти за написання ПОАМП була 100 балів. Для визначення коефіцієнта навченості ми використовували формулу $K = Q/N$, де Q – загальна кількість балів по всім критеріям, N – максимальна кількість балів за відповідними критеріями [1, с. 52–69].

Як показали результати передекспериментального зрізу в ЕГ-1, коефіцієнт навченості по групі варіювався від 0,4 до 0,61 та в середньому становив 0,5. Аналіз результатів передекспериментального зрізу у ЕГ-2 встановив, що середній коефіцієнт навченості становив

0,49. Результати передекспериментального зрізу по групах ЕГ-1 та ЕГ-2 дозволили порівняти середній коефіцієнт навченості. Отже, середній коефіцієнт навченості у групі ЕГ-1 склав 0,5, а в групі ЕГ-2 – 0,49 при максимальному показнику навченості 1. Цифрові показники у двох групах констатували приблизно однаковий рівень сформованості англомовних писемних навичок і розвитку вмінь ПОАМП на передекспериментальному етапі. При чому цей рівень був недостатнім. Порівняння середніх показників за результатами перед експериментальних зрізів у ЕГ-1 та ЕГ-2 подано у табл. 3.

Таблиця 3. Порівняння результатів передекспериментальних зрізів у групах ЕГ-1 і ЕГ-2

Індекс групи	Критерії					Середній бал групи	Середній коефіцієнт навченості
	Зміст	Точність (коректність)	Якість (відповідність)	структурність	обсяг		
ЕГ-1	10,4	8,5	11,4	9,2	10,6	50	0,5
ЕГ-2	10,9	10,3	9,7	9	9,5	49	0,49
Максимальний показник навченості							
	20	20	20	20	20	100	1

Експериментальний етап проходив як в аудиторний, так і в позааудиторний час. При проведенні експерименту студенти уклали тексти ПОАМП чотирьох жанрів: бланки бронювання/реєстрації, буклет, презентація туристичної фірми, діловий лист. Експериментальне навчання здійснювалось з метою перевірити ефективність методики навчання за двома її варіантами, а також ефективність розробленої підсистеми вправ. У якості післяекспериментального зрізу студентам пропонувались завдання за ситуаціями, які були ключовими протягом всього експериментального навчання.

Результати експериментального навчання показали, що коефіцієнт навченості у групі ЕГ-1 варіювався від

0,5 до 0,8 і в цілому по групі склав 0,68. Відповідно до результатів післяекспериментального зрізу коефіцієнт навченості у групі ЕГ-2 коливався від 0,65 до 0,9 і по групі досяг 0,86.

Порівняння кількісних показників післяекспериментального зрізу (табл. 4) дозволило нам зробити висновок про те, що у групі ЕГ-2 середні показники за критеріями "зміст", "точність (коректність)", "якість (відповідність)", "структурність" та "обсяг" вищі від групи ЕГ-1 за тими ж критеріями. Відповідно і середній коефіцієнт навченості у групі ЕГ-2 був вищим (0,86) за ЕГ-1 (0,68).

Таблиця 4. Порівняння результатів післяекспериментальних зрізів у групах ЕГ-1 і ЕГ-2

Індекс групи	Критерії					Середній бал групи	Середній коефіцієнт навченості
	Зміст	Точність (коректність)	Якість (відповідність)	структурність	обсяг		
ЕГ-1	13,2	13	14,5	12	14,6	68	0,68
ЕГ-2	17,3	18,8	16,6	16,9	16,3	86	0,86
Максимальний показник навченості							
	20	20	20	20	20	100	1

Необхідним є порівняння результатів перед- та післяекспериментального зрізів у групах ЕГ-1 і ЕГ-2 (табл. 5) за відповідними критеріями. Отже, у групі ЕГ-1 середній коефіцієнт навченості до експерименту склав 0,5, а після експерименту – 0,68. Другий результат вищий

на 0,18. У групі ЕГ-2 середній коефіцієнт навченості до експерименту був 0,49, а після експерименту – 0,86. Другий результат у цій групі вищий на 0,37. Відтак, досягнення у групах ЕГ-1 і ЕГ-2 показали позитивну динаміку у навчанні написання ПОАМП.

Таблиця 5. Порівняння результатів перед- та післяекспериментальних зрізів у групах ЕГ-1 і ЕГ-2

Індекс групи	Критерії					Середній бал групи	Середній коефіцієнт навченості
	Змістовність	Коректність	Якість (відповідність)	структурність	обсяг		
Передекспериментальний зріз							
ЕГ-1	10,4	8,5	11,4	9,2	10,6	50	0,5
ЕГ-2	10,9	10,3	9,7	9	9,5	49	0,49
Післяекспериментальний зріз							
ЕГ-1	13,2	13	14,5	12	14,6	68	0,68
ЕГ-2	17,3	18,8	16,6	16,9	16,3	86	0,86
Максимальний показник навченості							
	20	20	20	20	20	100	1

Отже, як показали результати експерименту, використання методики навчання ПОАМП на основі розробленої підсистеми вправ сприяло значному зростанню рівня сформованості англомовних писемних навичок і розвитку відповідних умінь ПОАМП.

Розглянемо результати експериментального навчання по горизонталі і порівняємо ефективність розробленої методики навчання з традиційною методикою за допомогою методів математичної обробки даних. Вивчення літератури з цієї проблеми показує, що оптимальним методом математичної статистики для обрахування результатів навчання в нашому дослідженні може слугувати критерій φ^* – кутове перетворення Фішера [5, с. 158]. Зазначений критерій використовується для зіставлення двох вибірок за частотою наявності ефекту, який є важливим для експериментатора. За ним оцінюється достовірність відмінностей на рівні ознаки, яка визначає ефект (рівень навченості) двох вибірок. Розрахунок критерію φ^* виконується за алгоритмом, емпіричне значення якого підраховується за формулою [5, с. 158]:

$$\varphi^* = (\varphi_1 - \varphi_2) \cdot \sqrt{\frac{n_1 \cdot n_2}{n_1 + n_2}}$$

Таблиця 6. Статистична обробка результатів експериментального навчання ПОАМП

Група	“є ефект”			“немає ефекту”			Загальна кількість студентів
	Кількість студентів	Процентна частка	φ^*	Кількість студентів	Процентна частка	φ^*	
ЕГ-1	6	25	1,047	18	75	2,094	24
ЕГ-2	21	84	2,319	4	16	0,823	25

Підраховуємо емпіричне значення критерія φ^* за формулою:

$$\varphi^* = (\varphi_1 - \varphi_2) \cdot \sqrt{\frac{n_1 \cdot n_2}{n_1 + n_2}}$$

де:

φ_1 (84%) = 2,319 (кут, що відображає більшу відсоткову частку і в нашому випадку відноситься до шкали “є ефект” у групі ЕГ-2);

φ_2 (25%) = 1,047 (кут, що відображає меншу відсоткову частку і в нашому випадку відноситься до шкали “є ефект” у групі ЕГ-1);

$n_1=24$ (обсяг вибірки групи ЕГ-1);

$n_2=25$ (обсяг вибірки групи ЕГ-2).

Використання багатофункціонального статистичного критерію φ^* Фішера (кутове перетворення Фішера) дозволило нам зіставити дві вибірки за частотою ефекту й оцінити достовірність відмінностей між процентними частками цих вибірок.

Отже, сформулюємо дві гіпотези:

H_0 : частка осіб, які досягли достатнього приросту рівня коефіцієнта навченості писемного мовлення в ЕГ-2 не більша, ніж в ЕГ-1 за результатами експериментального навчання.

H_1 : частка осіб, які досягли достатнього приросту рівня коефіцієнта навченості писемного мовлення в ЕГ-2 більша, ніж в ЕГ-1 за результатами експериментального навчання.

Слідом за В.П. Безпальком, ми вважали "ефектом" – коефіцієнт навченості 0,7 і "немає ефекту" – показники нижчі за 0,7. Як показано у табл. 6 у групі ЕГ-1 (всього 24 учасника експерименту) 6 студентів досягли коефіцієнту навченості 0,7 ("є ефект"), що склало процентну частку 25% і значення кута φ – 1,047. У групі ЕГ-2 (всього 25 учасників експерименту) 21 студент досяг коефіцієнту навченості 0,7 ("є ефект"), що склало процентну частку 84% і відповідне значення кута φ – 2,319. Отже, значення кута φ у групі ЕГ-2 (2,319) вище, ніж у групі ЕГ-1 (1,047).

Підставляємо ці значення у формулу і підраховуємо:

$$\varphi^*_{emp} = (2,319 - 1,047) \cdot \sqrt{\frac{24 \cdot 25}{24 + 25}} = 1,272 \cdot \sqrt{\frac{600}{49}} = 4,45$$

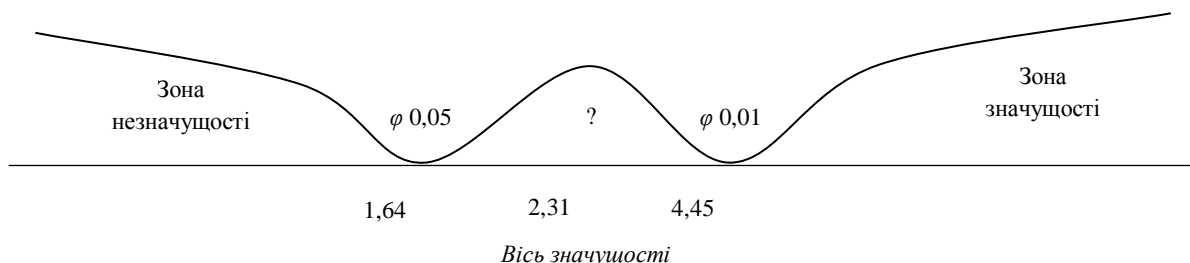
Емпіричне значення φ^* (4,45) зіставляємо з відомими критичними значеннями:

$$\varphi^*_{kr} = \begin{cases} 1,64 (p \leq 0,05) \\ 2,31 (p \leq 0,01) \end{cases}$$

Отримане емпіричне значення φ^* (4,45) більше за критичне:

$$\varphi^*_{emp}(4,45) > \varphi^*_{kr}$$

Результати відобразимо графічно:

Значення φ^* емп. 4,45 знаходиться у зоні значущості. Відтак, приймається тільки гіпотеза H_1 . Це означає, що частка осіб, які досягли достатнього коефіцієнта навченості 0,7 в ЕГ-2 більша, ніж в ЕГ-1 при навчанні ПОАМП.

Встановлено, що різниця між результатами перед-

та післяекспериментального зрізів є вірогідною. Проведена перевірка за допомогою критерію кутового перетворення Фішера свідчить про достовірність отриманих даних і підтверджує наш висновок про те, розроблена методика навчання майбутніх менеджерів туризму ПОАМП в коледжах є ефективною.

Висновки. Таким чином, аналіз результатів експериментального дослідження підтвердив ефективність застосування розробленої методики навчання професійно орієнтованого англомовного письма майбутніх менеджерів туризму в навчальному процесі. В результаті проведення експериментального навчання виявилося, що методика сприяє розвитку навичок та вмінь

професійно орієнтованого англомовного письма. Зміст та результати даного експериментального дослідження можуть бути використані при розробці нових методик навчання професійно орієнтованого письма студентів різних спеціальностей, а також підручників та посібників з іноземної мови.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Гурвич П.Б. Теория и практика эксперимента в методике преподавания иностранных языков / Гурвич П.Б. – Владимир, 1980. – 104с.
- [2] Епифанцева А.С. Формирование иноязычной коммуникативной компетентности студентов медицинского колледжа в процессе профессиональной подготовки. – Дис. ... канд. пед. наук: 13.00.08 / А.С. Епифанцева. – СПб, 2004. – 221 с.
- [3] Куревлева И.П. Развитие профессиональных речевых коммуникаций у студентов туристского колледжа в процессе профессиональной подготовки : дис. канд. пед. наук : 13.00.08 / И.П. Куревлева. – М., 2004. – 152 с.
- [4] Програма з англійської мови для професійного спілкування. [Колектив авторів: Г.С.Бакаєва, О.А.Борисенко, І.І.Зуєнок та ін.] – К.: Ленвіт, 2005. – 119 с.
- [5] Сидоренко Е.В. Методы математической обработки в психологии / Е.В. Сидоренко. – СПб. : ООО “Речь”, 2003. – 350 с.
- [6] Труханова Т.І. Індивідуалізація навчання професійно-орієнтованого читання англійською мовою студентів технікумів та коледжів економічного профілю: Автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / Київський національний лінгвістичний ун-т. – К.: 2001. – 18 с.
- [7] Фрицко Ж.С. Проектная деятельность студентов педагогического колледжа при обучении иностранному языку. - Дис... канд. пед. наук: 13.00.08. – Екатеринбург, 2006 – 218 с.
- [8] Шегай Н.А. Интенсификация процесса обучения усному и письменному монологическому высказыванию на английском языке студентов технического колледжа с использованием цифрового лингвистического класса : дис... канд. пед. наук : 13.00.02 / Н.А. Шегай. — Санкт-Петербург, 2012. – 216 с.

REFERENCES

- [1] Gurvich, P.B. Theory and practice of the experiment in the methodology of teaching foreign languages / P.B. Gurvich – Vladimir, 1980. – 104 p.
- [2] Epifanceva, A.S. The formation of foreign language communicative competence of students of medical college in the course of vocational training. – Dis. cand. ped. sc.: 13.00.08 / A.S. Epifanceva. – SPb, 2004. - 221 p.
- [3] Kurevleva, I.P. Development of professional voice communications among students of tourism college in the course of vocational training : dis. cand. ped. sc.: 13.00.08 / I.P. Kurevleva. – M., 2004. – 152 p.
- [4] Program in English for Professional Communication. [authors: G.Je. Bakajeva, O.A. Borysenko, I.I. Zujenok ta in.] – K.: Lenvit, 2005. – 119 p.
- [5] Sidorenko, E.V. Mathematical Methods in Psychology / E.V. Sidorenko. – SPb. : ООО “Rech”, 2003. – 350 p.
- [6] Truhanova, T.I. Personalization teaching professionally oriented English reading students of colleges and economics college: Abstract. dis. cand. ped. sc: 13.00.02 / Kyiv National Linguistic University. – K.: 2001. – 18 p.
- [7] Fricko, Zh.S. Project activities of students of pedagogical college in teaching foreign language. – Dis. cand. ped. sc.: 13.00.08. – Ekaterinburg, 2006 – 218 p.
- [8] Shegaj, N.A. Intensification of training and usnomu written monological utterance in English technical college students using a digital linguistic class: dis. cand. ped. sc.: 13.00.02 / N.A. Shegaj. — Sankt-Peterburg, 2012. – 216 p.